

Серія

*«Війна крізь призму
сучасної літератури»*

ПОЕТИЧНИЙ ЗОРЕПАД

ЛЮБОВІ ЯКИМЧУК

**Кіровоградська обласна бібліотека для дітей
ім. Т. Г. Шевченка**

Науково-методичний відділ

**Серія
«Війна крізь призму
сучасної літератури»**

Поетичний зорепад

Любові Якимчук

біобібліографічний портрет

м. Кропивницький, 2022

821.161.209

П 45

Поетичний зорепад Любові Якимчук:
біобібліографічний портрет / Кіровоградська обл. б-ка для дітей ім. Т. Г. Шевченка; уклад., комп'ютерна верстка Л.С.Босюк. – Кропивницький, 2022. – 22 с.: фото. – (Серія «Війна крізь призму сучасної літератури»)

Це видання для тих, хто захоплюється сучасним українським поетичним словом. У матеріалі йдеться про відому українську поетку, журналістку, учасницю урочистостей 64-ї церемонії вручення міжнародної музичної премії «Греммі – 2022» у Лас-Вегасі (США), де вона прочитала свій вірш «Молитва».

Подаються й вірші авторки з поетичної збірки «Абрикоси Донбасу» та один з нових, створених у воєнному лютому 2022 року. Додаються уривки з інтерв'ю Л. Якимчук різних років та повна версія інтерв'ю 2022 року.

Поетичні твори та інформація про літераторку стануть у пригоді бібліотечним спеціалістам щодо організації заходів для дітей старшої шкільної вікової категорії.

Відповідальна за випуск Т. С. Манжула

Видавець:

Кіровоградська обласна бібліотека для дітей
ім. Т. Г. Шевченка

вул. Шевченка, 5, м. Кропивницький, 25006

Телефон/факс: (0522) 32 – 15 – 26

<http://librarychl.kr.ua>

E-mail: 02219398@mail.gov.ua

Творчість Любов Якимчук відома не тільки в Україні, а й США, Великій Британії, Швеції, Німеччині, Польщі, Ізраїлі, Литві, Білорусі, Сербії, Болгарії, Словенії. Її вірші, поеми, оповідання та есеї розраховані, перш за все, на дорослого читача, але дуже підходять і нашим старшокласникам, що сьогодні дуже швидко дорослішають. Поезія Л. Якимчук проста, невимушена, але водночас, дуже філософськи глибока, яка змушує замислитись над сенсами людського життя.

Любов Василівна Якимчук – українська поетеса, журналістка і кураторка. Народилася у 1985 році у м. Первомайськ Луганської області. Закінчила Луганський обласний ліцей та факультет української філології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка, а також магістерську програму «Теорія, історія літератури і компаративістика» Національного університету «Києво-Могилянська академія». У 2003-2008 рр. належала до луганського Літературного угруповання «СТАН». У лютому 2015 року, через війну на сході України, батьки і бабуся Якимчук були вимушені залишити своє місто. В одному з інтерв'ю Л. Якимчук (посилання на інформаційне джерело – наприкінці даного видання «Дізнатися більше») згадує про свої шкільні роки та як вона захопилась поезією. *«Усе, мабуть, почалося із читання Тичини, книжку якого я взяла в шкільній бібліотеці та була вражена музичністю цих текстів. А ще – із говоріння римами – так ми спілкувалися із сестрою. У підлітковому віці я вже писала гостросоціальні вірші про всеможливі жахіття, голодних дітей і поганих політиків, і про мої проблеми з батьками. Навіть не вірші, а поеми, бо вони були величезні та усе-таки епічні. Читачів у мене було троє, але головному з них, моїй сестрі, ці вірші не подобалися. І мені дуже хотілося написати щось таке, щоби вона оцінила. Добитися цього було важко, і цього я досягла вже в старших класах, віршами про кохання».*

«А ще я видавала журнал для ляльок, це був жіночий журнал. «Ляльковий» формат, як дві сірникові коробочки. У журналі писала тексти про життя моїх ляль, малювала ескізи суконь. Тоді не дуже знала, що таке справжні жіночі журнали, але дуже любила журнали мод кінця 60-х років — бабусині, і мамині, видані в 80-х ...».

«... потім мама наполягла, що ми маємо розлучитися з ляльками, та моїх двох барбі... поклали на горище. Так вони

там і лежать, на горищі хати, у якій вже ніхто не живе через війну. ... розумієш, чому я одну свою поетичну книжку назвала «як МОДА».

Життя Любові Якимчук – насичене й стрімке, наповнене ідеями, проєктами, творчими задумами, що обов'язково втілюються в життя. Ось неповний перелік цікавої зайнятості та роботи творчої особистості і громадянки.

◆ У 2008-2010 роках працювала ведучою на Українському радіо. З 2011 року почала писати статті та колонки для газети «День», з 2014 р. – для «Української правди».

◆ 2014 року здійснила великий тур Україною із презентацією книги «Абрикоси Донбасу».

◆ У грудні 2014 року – учасниця «Поетичного десанту», циклу мистецьких виступів, організованих Сергієм Жаданом, у прифронтових містах – Слов'янську, Северодонецьку, Краматорську та Рубіжному.

◆ У травні 2015 року виступала в турі письменників Донбасом «Говорити. Слухати» у Сватовому, Старобільську, Лисичанську.

◆ У липні 2015 року, за версією журналу «Новое время», Л. Якимчук ввійшла до рейтингу «ТОР-100 найвпливовіших людей культури в Україні».

◆ У 2016 році поетеса разом з Юрієм Андруховичем, Галиною Крук, Юрієм Матевощуком та Миколою Шпаковським взяла участь у літературних зустрічах «Читання за ґратами» у Сокальській та Миколаївській виправних колоніях на Львівщині.

◆ У тому ж, 2016 році, жовтні-листопаді, мала тритижневий літературний тур Північною Америкою. Зокрема, презентувала свої вірші у США – Інституті Кеннана (Вашингтон) та Колумбійському (Нью-Йорку), Гарвардському (Кембридж), Пенсильванському, Альбертському університетах, книгарнях Філадельфії; а також – університетах Канади – Торонтському, Мак'Юена (Едмонт) та в «Осередку» м. Вінніпег.

◆ У 2017 Л. Якимчук створила два кіносценарії для компанії Fresh Production (вироблення повнометражних художніх, телевізійних фільмів, серіалів і передач).

◆ Також у 2017 році літераторка у співавторстві з режисером Т. Томенком написала сценарій документального

фільму «Будинок «Слово» про покоління письменників Розстріляного відродження, що мешкали у 30-х роках ХХ ст. – у харківському Будинку «Слово». Автори настільки захопилися ідеєю, наполегливо шукаючи необхідну інформацію в архівах, що назбирали 400 сторінок матеріалу та випустили документальне кіно.

◆ А вже у 2018 році стрічка «Будинок «Слово» отримала українську національну кінопремію «Золота дзиґа» в категорії «Найкращий документальний фільм».

17 червня 2022 р. на фестивалі *Миколайчук OPEN* у Чернівцях відбулася українська прем'єра художнього фільму «Будинок «Слово» Нескінчений роман» режисера Тараса Томенка

◆ У червні 2018 року, Л. Якимчук, як громадянка, підтримала відкритий лист діячів культури, політиків і правозахисників України із закликом до світових лідерів виступити на захист ув'язненого у Росії українського режисера Олега Сенцова та інших політв'язнів.

◆ До цього стрімкого переліку подій слід додати її роботу Л. Якимчук, з 2014 по 2018 роки, на посадах – редакторка відділу, власна кореспондентка газети «Культура і життя», журналістка чеського «Українського журналу» та польського порталу Culture.pl.

◆ У 2019 році написала п'єсу «Стіна» про війну на Сході України на замовлення Національного академічного драматичного театру ім. І.Франка до 100-річчя заснування театру. Швейцарський режисер Томас Меттлер (учень знаменитого французького актора і міма Марселя Марсо) поставив цю п'єсу для Камерної сцени театру.

◆ А ще, пані Любов, експериментує з музично-поетичними проектами. Так, на її тексти створено музичний фрі-джазовий проєкт «Забавки Афродіти». А разом із джазовим контрабасистом Марком Токарем створювались спільні музично-поетичні проєкти, серед яких – «Жінка, дим і небезпечні предмети», «Дзеркала», «Донбас і контрабас» та «Абрикоси Донбасу».

◆ Окрім вище зазначеного, Л. Якимчук – учасниця десятків українських та європейських фестивалів, зокрема – ГОГОЛЬFEST, музично-літературний андерграундовий фестиваль «День Незалежності з Махном», літературно-мистецький фестиваль «Київська Барикада» та міжнародні – літературний фестиваль Форуму видавців у Львові,

поетичний фестиваль MERIDIAN CZERNOWITZ, музично-мистецький фестиваль Арт-Поле, європейський стадіон Культури, українсько-польський фестиваль FortMissia та інші.

Та на найпершому місці у Л. Якимчук – поезія. Вона авторка книжок:

- ◆ «У чотирьох стінах (набір шпалерів)» («СамВидав-ТиВидав», 2007)
- ◆ Соавторка «Переворот» («Глобус», 2007)
- ◆ «, як МОДА» («Каменярь», 2009), що визнана яскравим прикладом сучасної футуристичної традиції та отримання літературної премія ім. Б.-І. Антонича «Привітання життя»
- ◆ «Ніч 10-го року» («А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», 2010)
- ◆ «Луганські зуби, ріки, ноги» («Темпора», 2011)
- ◆ «Дольки помаранчів» (Краків, Польща, 2011)
- ◆ «Абрикоси Донбасу» («Видавництво Старого Лева», 2015)

Її вірші друкувалися в українській періодиці (журнали – «ШО», «Кур'єр Кривбасу», «Київська Русь» та ін.), у польській – у перекладах Богдана Задури (журнали – Акцент, Strony) та в ізраїльській – у перекладах Антона Паперного. Також поетка пише чимало літературознавчих статей та рецензій, що друкуються у різних журналах таких, як «Сучасність», «Дніпро», на «ЛітАкценті», «Буквоїді» та інших.

Найвідоміша книжка поетеси – «Абрикоси Донбасу», в анотації до якої зазначається: *«Це книжка віршів, які не лише проникають у душу, а й продирають нутро. Вони залишають наскрізні отвори у свідомості, крізь які прозирає та реальність, від якої хочеться затулитися долонями. Ці «Абрикоси Донбасу» досягають цілком в пору і смакують водночас гірко і солодко».*

Про свою збірку Любов Якимчук написала: *«Про війну вірші можуть бути лише голі, як дроти без ізоляції, дуже прості та без надмірних кучерявостей, але із чіткими деталями. Ці вірші мають бути як злочин, про який соромно згадувати, вони – як ці щоденні вбивства без прикрас, неприємні болючі вірші – як допити заручників, яким ставлять банки на живіт, яких ґвалтують, у яких стріляють. Вірші, як мешканці в окупованих містах, яким нема куди втікати і яких ніхто не рятує від перманентної загрози їхньому життю. Про війну – криваві та смердючі вірші. Поезія, що розкладається,*

але яка ще не розклалася. Розкладена поезія – це вже смерть, а нам треба жити, але жити усвідомлено. Мінімум метафор, більше мовчання, більше того, що не вкладається в слова. Якщо вже чинимо злочин, то усвідомлено. Такі тексти мають бути як сама війна, у якій ми не завжди можемо встановити хід подій, але за наслідками (розкиданими тілами та розливаю кров'ю) ми знаємо, що тут щось сталося. Це може додати поезії мовчання або натуралізму, і з поміж цих двох я вибираю мовчання».

Сергій Жадан, відомий і популярний український письменник висловився про вірші з книги так: *«Книга сповнена тепла й гіркоти, книга колюча й ламана. Вірші, схожі на троянди: доки дочитаєш – обов'язково поранишся. Вірші, які можна переповісти, щось додаючи, щось забуваючи, проте нічого не втрачаючи, нічого не гублячи. Оскільки надто дзвінкі літери в цих віршах – і захочеш їх забути, а вони все одно нагадають про себе. Мова віршів проста й переконлива, як і має бути, коли говориш про такі важливі речі, як абрикоси. Себто – пам'ять і любов».*

Вірш «РОЗКЛАДАННЯ»

з поетичної збірки «Абрикоси Донбасу»

на східному фронті без змін
скільки можна без змін?
метал перед смертю стає гарячим
а люди від нього холодними
не кажіть мені про якийсь там Луганськ
він давно лише ганськ
лу зрівняли з асфальтом червоним
мої друзі в заручниках —
і до нецька мені не дістатися
щоби витягти із підвалів, завалів та з-під валів
а ви пишете вірші, красиві, як вишиванка
ви пишете вірші ідеально гладенькі
високу поезію золоту
про війну не буває поезії
про війну є лише розкладання
лише літери
і всі вони — ррр
Первомайськ розбомбили на перво і майськ —
безкінечно маятись наче вперше

знову там скінчилась війна
але мир так і не починався
а де бальцево?
де моє бальцево?
там більше не родиться Сосюра
уже більше ніхто з людей не родиться
я дивлюся на колообрій
він трикутний, трикутний
і поле соняхів опустило голови
вони стали чорні й сухі, як і я
вже страшенно стара
і я більше не Люба
лише ба

Книга «Абрикоси Донбасу» потрапила до рейтингу «10 найкращих українських книг про АТО» за версією українського «Forbes». У жовтні 2021 року збірка вийшла двома мовами — у перекладі англійською та в оригіналі — в американському видавництві Lost Horse Press. Поетеса висловила вдячність усім, хто рекомендував та перекладав її поезію. Серед них і Зеня Томпкінс, засновниця агентства перекладів української літератури The Tompkins Agency for Ukrainian Literature in Translation, яка комунікувала з продюсерами премії.

Вірші Л. Якимчук перекладені дев'ятнадцятьма мовами – англійською, німецькою, французькою, шведською, польською, словацькою, словенською, білоруською, російською, литовською, сербською, івритом, румунською, азербайджанською, естонською, грецькою.

Тож не випадково Любов Якимчук – українську поетку – запросили до урочистої 64-ї церемонії вручення міжнародної музичної премії «Греммі – 2022» у Лас-Вегасі (США), де вона прочитала англійською вірш «Молитва» з власної збірки «Абрикоси Донбасу» перед тисячами глядачів. Під час декламування вірша *Джон Ледженд – американський співак, автор пісень, актор, лауреат премій «Греммі», «Оскар», «Тоні», «Еммі» – виконував мелодію пісні Free. Йому акомпанувала бандуристка з Одеси Сюзанна Іглідан. Разом з ними виступила українська співачка Мікі Ньютон.*

У фейсбуці літераторка розповіла про свою участь у «Греммі». «*Проект особливий та присвячений Україні, про яку*

треба говорити всюди, зокрема й під час церемонії, яку дивляться мільйони. Я ж казала, що Україну всюди люблять, і ось. Дякую всім, хто мене рекомендував, перекладав мої вірші та всіляко допомагав». За словами Любові, в США вона відчувала величезну підтримку, а на одній з репетицій музична команда «Греммі» молилася за Україну, сказавши про те, що Україна зараз бореться за свою та їхню свободу. «Молитву» переклали англійською мовою Оксана Максимчук і Макс Росочинський.

Вірш «Молитва» англійською

our Father, who art in heaven
of the full moon
and the hollow sun
shield from death my parents
whose house stands in the line of fire
and who won't abandon it
like a tomb
our daily bread give to the hungry
and let them stop devouring one another
and forgive us our destroyed cities
even though we do not forgive for them our enemies
shield and protect
my husband, my parents
my child and my Motherland

Вірш «Молитва» мовою оригіналу

отче наш, що є на небі
у повному місяці
та в порожньому сонці
захисти від смерті моїх батьків
чия хата стоїть на лінії вогню
і вони не хочуть її покидати
як домовину
хліб наш насущний віддай голодним
і нехай вони перестануть їсти одне одного
і прости нам зруйновані міста наші
хоч і ми не прощаємо цього ворогам нашим
захисти і вбережи
моїх батьків
мого чоловіка
моє дитя
і мою Батьківщину

Один з нових віршів поетеси, створених у лютому 2022 року.

«Повертання»

ми додому їдемо, туди, де ми посивіли
де небо вливається в вікна потоками синіми
де посадили дерево і виростили сина
де збудували дім, який без нас відсирів

а дорога наша розквітає мінами
ковила й туман прикривають вирви
вертаємось гіркими, не говіркими, винними
нам би мати дім і трохи миру

нам би постояти, подихати сирістю
витагти знімки з альбомів родинних
ми додому їдемо, туди, де ми виростили
нас батьки чекають, могили і стіни

ми підемо й пішки, хоч би були босими
як не знайдем дому там, де ми залишили
побудуем дім понад абрикосами
з неба синього, із хмар пишних.

Любов Якимчук часто гостя мас-медіа – на радіо, телебаченні, в газетах, журналах, інтернеті, де щиро доносить свої думки, громадянську позицію про значимі, і не тільки для неї, теми щодо літератури, мови, свого життя, країни та світу. І, варто наголосити, що її слово, як і поезія, знаходять відгук у суспільстві. При чому, інтерв'ю різних років актуальні й сьогодні, бо роздуми літераторки завжди виважені. Наводимо приклади з деяких інтерв'ю – посилання на інформаційне джерело – наприкінці даного видання «Використані джерела»)

З інтерв'ю на сайті «Читомо» «Зараз Донбас розкладається, як людське тіло» від 20 лютого 2015 року.

«...техніка написання не змінилася. Є папір, частіше папір, ніж вордівський документ, я записую, коли в голові вже якісь рядки і є сильне бажання їх зафіксувати. Вірші пишу переважно одним днем, а наступного редагую. Над поемами працюю від місяця до трьох...»

«...Зараз час коротких жанрів, віршів, оповідань, колонок тощо. Вони годяться для швидкого реагування на події. А свій новий воєнний роман у нас ще буде».

«На нас ще чекає попереду хвиля художнього переосмислення цих подій, і не лише авторами з Донбасу».

«...окрім мілітарної перемоги ми маємо працювати над іншою перемогою, на яку ми вже заслуговуємо, але в яку ще треба вкласти багато праці, щоби довести це до кінця. Як би це пафосно не звучало (інших слів для цього немає, а ці вже скомпрометовані), але ідеться про культурний розвиток. Не може бути сучасної держави без сучасної культури. Тому без книжок і фестивалів, без виставок і концертів, тобто без мистецьких подій різного кшталту, нам дорога в нікуди».

«...Мені важливо зафіксувати світ, що зникає, озвучити тих, хто сам не може цього зробити. Якщо раніше я проговорювала тему мирного Донбасу, зокрема у поемі «Абрикоси Донбасу», то тепер ця територія розкладається, як розкладається мова, як розкладаються міста і людські тіла».

«...фестивалів багато, ну, звісно, не настільки, як у тій же Польщі, де кожне маленьке містечко має свій фест, але і в нас є».

«...Взагалі себе варто порівнювати лиш із собою десять і двадцять років тому, а не з кимось, і дивитися, чи є розвиток, прогрес. Усі країни мають свій шлях, а порівняння завжди спрощує».

В «Інтерв'ю з України» від 9 травня 2019 року письменниця розповіла про стосунки з батьками та їхній переїзд у 2015 році з рідного міста до села Кибинці Полтавської області, у якому народився Михайль Семенко. Задля того щоб адаптувати маму з татом до нового дому і залучити їх до фестивальної роботи, Люба організувала літературний фестиваль «Метро до Кибинець». Ось як вона про це розповідає:

«...У Семенка у вірші «Підземка» є рядок про те, що з Парижа до Кибинець буде ходити метро. Я влаштувала проєкт «Метро до Кибинець» – серію літературних зустрічей упродовж року та фестиваль. За цей час батьки навчилися займатись організацією та логістикою на місці. Тепер у селі всі знають, хто вони, і сприймають їх за своїх».

«...Первомайськ розташований на лінії розмежування... Обстріли там бували страшні».

«...Але те, що було страшно мені, їх (батьків) уже не лякало. Батьки звикли, адаптувалися жити під обстрілами. Оскільки вони там не померли, то поводитися, як безсмертні».

«...весна 2016 року, і мій стан був жахливий. Я розуміла, що хочу щось змінювати. Я бачила, як і що відбувається з іншими людьми. Я подумала: скільки можна цього болю. Я дуже захотіла бути щасливою. Більше року шукала, до кого піти. Людина мала бути не київська, а теж така, що виїхала. ...Коли знайшла телефон потрібного спеціаліста, ще декілька місяців наважувалася. А потім взяла й зателефонувала. Ми займалися три місяці. Я продукувала багато нових думок і весь час переосмислювала своє життя. Усе відбувалося дуже швидко. В особистому житті й професійному я формулювала й розуміла те, до чого за інших обставин могла би доходити роками». Коли почалася війна, мене постійно турбувало те, що там – війна. Навіть коли я вивезла батьків, на задньому тлі все одно в мені все ніби джижчало: зараз там убивають людей. «Сепар» спить на ліжку моїх батьків – емоція заздрості – ми мали інформацію, що в нашому домі живе бойовик. Постійно ці переживання сиділи на задньому тлі, навіть коли я відчувала інші емоції».

«...За ідеєю так званого емоційного інтелекту, людина може вчитися розуміти себе, щоб могли давати собі раду й ефективніше користуватися життєвими ситуаціями, ефективніше пристосовуватися до нових умов у житті. Тобто знову йдеться про адаптивність і її набутий чи не набутий рівень. Мій син може краще пояснювати свої емоції, краще про них говорити, ніж могла я. Тому що я прошу його пояснювати. Я працюю з ним, підштовхую його до того, щоб він називав».

Цікавим видалось спілкування про життя і літературу під час війни в українському виданні The Ukrainians від 18 липня 2022 року «Любов Якимчук: «Росії дуже вигідно, коли ми відмовляємося від своїх авторів». Пропонуємо повну версію інтерв'ю.

«Українська поетка з Луганщини Люба Якимчук пише про Україну, яку Росія не здатна окупувати попри будь-які намагання. 2015-го Якимчук видала поетичну книжку «Абрикоси Донбасу», де описала досвід війни. Багатьом українцям та іноземцям книжка допомогла зрозуміти

український схід і травму його окупації. Люба працює з міфологією сходу, легендаризує улюблених авторів минулого століття, бере участь у музичних проєктах. Донедавна письменниця перебувала на резиденції у Відні, звідки постійно виїздила на літературні події в інші міста Європи, а також США, де розповідала про Україну й пояснювала війну через літературу. Зараз поетка повернулася до Києва. Про роботу зі стереотипами, участь у церемонії Grammy та співпрацю з «хорошими росіянами» читайте в розмові.

Ти зараз пишеш?

Я написала лише кілька віршів. Мені завжди найкраще писалося в дорозі й під час пробіжок, коли я прискорено долаю відстані. До речі, у Василя Голобородька це схоже працює, він писав вірші під час пробіжок. Сьогодні стрес скоує. З 24 лютого у мене постійне відчуття того, що я вже про все написала і нічого нового не переживаю – маю регулярні дежавю. У час, коли вірші не пишуться, я змінюю жанри, тому зараз збираю матеріали для п'єси.

Твоє рідне місто – Первомайськ. Як ти вперше зрозуміла суть цієї назви і зв'язок її з радянським «Первым мая»?

Я справді народилася в Первомайську, але виросла в селищі Золоте-5 поблизу. Золоте асоціюється з вугіллям, чорним золотом. Я більше асоціювала себе із Золотим. Не пригадую, коли точно усвідомила радянськість назви Первомайська. Цей контекст не був для мене ворожим – він був історичним, дещо застарілим навіть як на моє дитинство в 90-х. Оскільки місто перебуває в окупації, воно не підпало під декомунізацію і далі так називається. І від цього стає певною мірою безликим: Первомайськів по всьому колишньому СРСР багато. В Україні є ще один Первомайськ – у Миколаївській області.

Чи Первомайськ вплинув на твою ідентичність?

Ні, це не визначало мене. Я асоціювала себе з природою і простором. Степи, терикони, широкі проспекти, вулиці, річка, а також підземне життя – шахти, підземні озера й річки. Багатошаровий просторий світ. Тому мені було досить тяжко, коли я десь із пів року жила у Львові з його вузькими, хоч і красивими вуличками.

Яким було інтелектуальне відкриття українського сходу як твоєї рідної землі?

Місто, в якому ти виростаєш, – це нуль на твоїй вісі

координат. У дитинстві ти не виокремлюєш нічого особливого, це все для тебе природні речі. Відмінності бачиш лише коли покидаєш свій дім. Були відкриття української культури загалом, а не локальні. У своїй російськомовній школі № 4 в Первомайську я знайшла якимось у бібліотеці вірші Павла Тичини, пам'ятаю, вони страшенно мене вразили мелодикою, звучанням. У старших класах я вчилася в українськомовному ліцеї в Луганську, де відкрила для себе експерименти Михайля Семенка й чудові верлібри Василя Голобородька. Голобородько — луганський, але його творчість — українського та світового значення, а не локальна.

Мене ображали компліменти про мою українську у відповідь на те, що я з Луганщини. Для мене завжди було очевидно, що наш схід — це Україна. А для багатьох це було чимось несподіваним. Саме тому я завжди обов'язково підкреслювала своє походження. Були й неприємні відкриття. Коли я прочитала текст Миколи Рябчука про дві України, розділені по Дніпру, то була шокована таким підходом. Як узагалі можна ділити Україну? Неподільність України в її законних кордонах — це теж для мене константа з дитинства. (Від себе додамо: Микола Рябчук — один із найвідоміших у світі українських інтелектуалів та публіцистів. Автор книжок «Дві України», «Дилеми українського Фауста», «Від Малоросії до України», «Сад Меттерніха» та багатьох інших. Його книжки виходили українською, англійською, німецькою, французькою, польською, сербською та іншим мовами. Лауреат престижних українських та міжнародних премій Розмову та висловлювання публіциста, які не поділяє Л.Якимчук, можна дізнатись з інтерв'ю «Усі роки незалежності ми йшли у правильному напрямку» від 20 лютого 2019 року на Громадському. Посилання на інформаційне джерело — наприкінці даного видання «Дізнатися більше»).

У твоєму голосі є азарт — розказати тим, кого ти зустрічаєш, про себе як українськомовну поетку з Луганщини, зламати стереотип. Розкажи, як ти долала цей стереотип? Бо все ж мені здається, ми не маємо загального розуміння українського сходу через Сосюру, Стуса і пізніше, скажімо, Жадана.

На певному етапі я зрозуміла, що про схід України не створено міфології. Є потужна міфологія Галичини: Львів, Івано-Франківськ... А про Центральну та Східну Україну, зокрема, Харківщину, Луганщину, Донеччину, до початку

війни існувало дуже багато літератури, але не було легенд. У мене виникла потреба працювати саме з цим. У 2010 році я пропонувала одному українському видавництву антологію під назвою «Битва за Донбас». Це мали бути твори українських письменників про схід. Я хотіла зібрати це все і зрозуміти, як виглядає схід у нашій літературі, але, на жаль, цей проєкт видавництво не відібрало. Задовго до війни я вважала, що ця міфологія — те, за що потрібно битися. Тому я взялася за це у своїх текстах.

Коли писала поему «Абрикоси Донбасу», мала на меті створити наратив, який би попри все показував, що навіть окупований схід — це Україна.

Я знайшла дієвий спосіб зробити це — розповісти про дикі абрикосові посадки, які зникають, коли перетнути кордон із Росією. Це природний кордон, який маркує українські території на сході.

Загалом, зараз з ідеєю українського Донбасу вже працює чимало людей, які емігрували з початку війни і розповідають свої історії. Нарешті всі побачили одне одного. Внутрішні переміщення, попри трагізм, дозволяють різним регіонам познайомитися і зрозуміти деякі речі на людському рівні, який насправді працює краще, ніж література.

Які приклади міфотворення навколо історій української культури ти вважаєш вдалими?

Справді гарно працює зі своїми міфами львівський текст. Кожна історія обмилувана й опрацьована, наче діамант. Я хотіла, щоб більше подібних історій з'являлося про харківські реалії. Харків – одне з моїх улюблених міст. Йому допомагає його література й архітектура, ми краще розуміємо його історію через образи — і з цим слід працювати. У цьому сенсі після війни буде багато роботи і будівельникам, і письменникам, і працівникам туристичної галузі.

Ти багато працювала з Михайлом Семенком і з будинком «Слово». Які історії хотіла б розказати ще краще, ще глибше?

До повномасштабного вторгнення я готувала величезний проєкт про Михайля Семенка, пов'язаний з усіма місцями, де він бував. Ідеться про інтерактивну мапу, де були б фільтри років і місць, — збрала купу архівних матеріалів для цього. Минулого літа я була в Одеському літературному музеї, де видали книжку про всіх авторів, які були в Одесі і там написали якісь твори. Семенко жив у 20-х роках в Одесі, але

в музеї сказали, що не знайшли жодного одеського тексту Семенка. А вони є, я дуже швидко їх знайшла. Я б хотіла, щоб структуровану інформацію про Семенка використовували усі: культурні установи, бізнес, автори екскурсій... Насправді такого інструментарію бракує щодо багатьох ключових українських письменників. Чимало матеріалів просто лежать в архівах, мало ким бачені. Є ентузіасти, які роблять окремі проєкти, але цього має бути значно більше.

У своїй поезії ти пишеш, що «про війну є лише розкладання». Як ти поєднуєш зараз необхідність говорити до різних аудиторій, що є постійним процесом творення, і ці наративи розкладання, які варто описати?

Я пояснюю, що взагалі відбувається з мовою у час війни. Мова — це сигнальна система, яка описує предмети довколишнього світу, а також дії. Нею ми описуємо також внутрішній світ людини, передусім наші емоції. Під час катастрофічних ситуацій зовнішня реальність змінюється — і це впливає на мову.

Слова змінюють свій зміст. Із війною те, що нас оточує, перестало означати те, що раніше.

Наприклад, тепер слово «коридор» для українця — це передовсім безпечне місце, а не транзитний простір. Так само зі словом «світло», яке мало позитивне значення, було тим, що робить невидиме видимим, освітлює, а тепер це щось таке, що видає ворогові наше місце розташування. З'являються нові слова-омоніми, як-то «їжак». Тепер ми думаємо не так про тварину, як про протитанкового їжака. Таких слів — сотні.

Які ще мовні зміни спостерігаєш?

Інфляцію слів. Є слова, які ми так часто вживаємо, що вони щоразу починають означати трохи менше. Слово «війна» стало таким же звичайним, як «стіл». Я намагаюся вживати їх у текстах лише якщо без них ніяк.

Як ти пояснюєш ці всі зміни іноземцям?

Я дозую негативні емоції і намагаюся також давати позитивні. Іноземна публіка може співчувати, але в певний момент дійсно втомлюється. Тут як у хорошому кіно — мають бути емоції від сліз до сміху, або хоча б усміху. Щоб, попри все, люди бачили нас сильними, такими, що здатні перемогти. Це природа людини як соціальної тварини — ніхто не хоче підтримувати лузера і всі хочуть бути поряд із переможцями.

Ми маємо виглядати переможцями і в культурній сфері також. У мене є цілий цикл іронічних віршів про любов під час війни — я завжди читаю також і їх, щоб люди могли зворушитися чи навіть посміятися. Та й загалом я вважаю, що у війну історії мають закінчуватися добре або хоча б із надією на добре.

Про що тебе найчастіше розпитують іноземці на подіях?

Часом це дуже дивні запитання. Наприклад, чим українська мова відрізняється від російської. За кордоном постійно доводиться працювати як антипропаганда. Так, можна розповісти про відмінну фонетику з допомогою слова «паляниця» — всі одразу хочуть спробувати це вимовити.

Можна пояснити, що українці розуміють російську, але росіяни української не розуміють — це буде про відмінну лексику... Також часто питають про те, як змінюється сприйняття української літератури через зміни в геополітиці. Воно змінюється — українська література стає помітнішою у світі. Ще виникає дуже багато слизьких ситуацій, пов'язаних зі скасуванням російської культури. Це тонкий лід, по якому треба ходити обережно.

Нещодавно українські письменники Сергій Жадан і Софія Андрухович відмовилися брати участь у норвезькому літературному фестивалі в Ліллекхамері через те, що фестиваль відкривається подією російської журналістики. Після цієї відмови організатори зверталися із запрошенням до кількох інших авторів, серед яких ти. Чому ти відмовилася?

Міжнародна подія-відкриття фестивалю називалася «Russia and Neighboring Countries», у ній брали участь дві росіянки. Одна з них — Кіра Ярмиш, пресекретарка Алексея Навального, опозиціонера, який говорив про неможливість повернути Крим Україні. Для Навального та його оточення нормальним є порушення міжнародного права, у їхній світогляд вписується анексія — це імперський підхід, як у Путіна. У контексті цього фестивалю навіть окрема подія для українців всередині програми нагадує гетто. Українців ставлять у контекст, у якому вони не володіють суб'єктністю, — за них у межах події-відкриття поговорять росіяни. У жодному разі не можна погоджуватися на імперський контекст.

Найгірше в цій ситуації те, що організатори не усвідомили або ж вдали, що не усвідомлюють, у чому проблема.

Деяким учасникам говорили, що замість них знайдуть когось іншого — це, м'яко кажучи, дещо дивна комунікація. Також дуже прикро, коли колеги по цеху підважують таку позицію.

Що ти маєш на увазі?

Серед письменників немає умовного «договору» щодо співпраці з росіянами, хоча на державному рівні така співпраця заборонена — наприклад, УКФ від часу свого заснування не має права фінансувати проєкти за участі російських організацій. Проте є автори, які беруть участь у прямих дискусіях з росіянами і це дещо знецінює позицію таких, як я. Але що вдієш — я роблю свою роботу далі.

Якою має бути дискусія між митцями, яка би погоджувала вектори участі чи неучасті у міжнародних подіях?

Я не належу до жодної літературної організації, спостерігаю за ними ззовні. Скажу чесно, не знаю, як досягти консенсусу, бо бачу, що в межах організацій єдиних позицій теж немає. Зрештою, в нас демократична країна — не вийде спустити методичку і запропонувати єдиний шлях. Участь чи неучасть у конкретних подіях — це питання етики та власного вибору.

Ти маєш кілька свіжих перекладів іноземними мовами, отримуєш запрошення на різні події. Як ти визначаєш свою участь, якщо у межах події заявлені росіяни?

До кінця війни я не бачу жодної можливості брати участь у подіях, спільних із росіянами. Якщо йдеться про різні програми великої події — така участь можлива за умови, що російська нарація не буде панівною, але в мене таких випадків іще не було.

Чому ти не можеш брати участь в одних подіях із росіянами?

Тому що таким чином я легітимую їхні голоси. Я не хочу підтримувати росіян жодним чином. А спільні заходи — це підтримка і часто легітимація імперського наративу, який транслює більшість росіян. Я не маю ні часу ні бажання перевіряти, що сказав кожен з них із приводу України за всю свою кар'єру, щоб визначати, з ким виступати.

Чи бачиш ти потенціал російської культури до деїмперіалізації? Що має відбутися для цього?

Має відбутися остаточна поразка Росії у війнах, передусім у війні з Україною. Деїмперіалізація – це сфера, з якою працює і культура. Зараз став помітнішим прямий зв'язок між культурою та політикою. Усе, що нас оточує, – політичне, від їжі й одягу і до високої культури. Тому через культуру це теж може відбуватися. Але першою має бути політика. Приміром, після Другої світової відбулась окупація Німеччини державами-союзниками. Це можливий механізм, але він не демократичний і варто розуміти, що цього зробити нам не дозволять, навіть якщо ми будемо мати змогу. Я певна, що повинні бути політичні механізми, потім культурні, які своєю чергою провокуватимуть когнітивні зміни в головах переможеного російського народу, а не як завжди – написати про загадкову душу чоловіка, який гвалтує дітей.

Яким є інтерес до України сьогодні?

Світ захоплюється сміливістю українців. Нещодавно один автор на ночі поезії в Зальцбургу сказав мені: «Ви б'єтеся як леви». Я чую, що наша війна сприймається як війна за спільні з європейцями цінності. Також є великий інтерес до української культури, який нам слід використовувати для того, щоб про неї дізналися більше й захоплювались нею не менше, ніж українською армією.

Як війна вплинула на твоє професійне життя?

З 24 лютого на мене ринув шквал листів із питаннями про те, як підтримати Україну. Авжеж, також було багато запрошень на події. У мене з'явився літературний агент – до речі, пропозиція від нього прийшла ще до виступу на Grammy.

Який вплив на твою кар'єру має участь у такій великій події популярної культури, як Grammy?

Я не сприймаю цю увагу лише у свій бік, це повага й увага до української культури. Моя роль на Grammy була символічна – потрібно було обрати одну людину, яка б представила культуру країни, і ця роль дісталась мені. До слова, ця подія була значною і для американців, бо донині жоден поет не виступав на церемонії.

Нещодавно у музично-поетичному проєкті «Фокстроти» з'явилася нова пісня за твоєї участі на слова Миколи Бажана, на основі його класичного антифашистського тексту, який читач міг би трактувати

передовсім як соцреалістичний. Як тобі, поетові Грицеві Семенчуку і музикантові Юрію Гуржи було переосмислювати його?

Узяти цей текст у роботу придумала Оксана Щур, продюсерка проєкту. Юрій зробив іронічну деконструктивістську інтерпретацію цього тексту, Гриць додав про фестиваль Кобзона, виконавця гімну СРСР і так званої Новоросії, тобто про потойбіччя, яке чекає на окупантів. Нам усім важило перетворити пропагандистський соцреалістичний текст видатного і, попри все, українського поета Миколи Бажана на сучасний український. Хотілося, звісно, замість «фашистських катів» прочитати «рашистських катів», але ми вирішили зберегти первісне звучання строгої класичної форми. Я вважаю, що нашу культуру нікому не потрібно віддавати, ми не повинні відмовлятися від сильного автора Миколи Бажана через те, що у зв'язку з обставинами він був змушений змінити своє письмо. Ми не можемо розкидатися українськими письменниками за жодних обставин.

Росії дуже вигідно, коли ми відмовляємося від своїх авторів — чи з причини, що ці автори писали в радянські часи, чи через те, якою мовою писали.

Росіяни готові привласнювати навіть Лесю Українку, яка написала один вірш російською, або Григорія Сковороду, який писав різновидом староукраїнської, яку вони вважають російською, так само, як російським вважають Київ. Але ми нікого не віддамо».

Нагороди, премії, стипендії Л. Якимчук

- Лавреатка Всеукраїнського конкурсу читаної поезії «Молоде вино» (2007 р.)
- Лауреат Літературного конкурсу видавництва «Смолоскип» (2008 р.)
- Літературна премія ім. Богдана-Ігоря Антонича «Привітання життя» за книгу «, як МОДА» (I місце, 2008 р.)
- Лавреатка літературного конкурсу «Ноосфера» (2008 р.)
- Стипендія Міністра культури і національної спадщини Республіки Польща «Gaude Polonia» (2010 р.)
- Літературна премія імені Василя Симоненка НСПУ за книгу «, як МОДА» (2010 р.)
- Лавреатка Всеукраїнського конкурсу радіоп'єс «Відродимо забутий жанр» (за трагедію «Міміка», 2010 р.)
- Премія професора Романа Струця за найкраще магістерське дослідження «Архітекстуальність верлібру Василя Голобородька: збірка «Українські птахи в українському краєвиді» (2011 р.)
- Лавреатка Всеукраїнського літературного конкурсу «Витоки», I місце в номінації «Проза» (2011 р.)
- Дипломантка Літературного конкурсу «Коронація слова» за п'єсу «Аеробіка для обличчя» (2013 р.)
- Лавреатка Міжнародної «Слов'янської поетичної премії» (2013 р.)
- Лавреатка I премії Міжнародного конкурсу «Коронація Слова» в номінації «Кіносценарії» за кіносценарій художнього фільму «Будинок СЛОВО», написаний у співавторстві з режисером Тарасом Томенком (2015 р.)
- Лавреатка премії американського фонду Ковалевих в номінації «Поезія», Нью-Йорк (2017 р.)
- Лавреатка Національної премії «За подвижництво у державотворенні» ім. Якова Гальчевського (2018 р.)
- Лавреатка I премії конкурсу «Гранд Коронація слова» в номінації «Кіносценарії» (2022 р.)

Використані джерела

Л. Якимчук. Абрикоси Донбасу: поезії. – Львів, Вид-во Старого Лева, 2015 р. – 192 с.: іл.

<https://archive.chytomo.com/interview/yakimchuk-zaraz-donbas-rozkladayetsya-yak-lyudske-tilo>

<https://www.youtube.com/watch?v=KEu8pE9DY8Q>

<http://dotyk.in.ua/yakymchuk.html>

<https://rozmova.wordpress.com/2019/05/19/liubov-yakymchuk-4/>

https://www.youtube.com/watch?v=k1DJ7H5RK6E&list=RDCMU CWhkJ6FMGTyuvR5USnpJOyw&start_radio=1&rv=k1DJ7H5RK6E&t=72&t=2

<https://www.wikiwand.com/uk/%D0%AF%D0%BA%D0%B8%D0%BC%D1%87%D1%83%D0%BA%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%BE%D0%B2%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0>

<https://suspilne.media/250747-istoria-budinku-slovo-centru-vidrodzenna-ta-teroru-ukrainskoi-inteligencii/>

<https://theukrainians.org/liubov-iakymchuk/>

<https://www.youtube.com/watch?v=8GQNIgte9Ck>

<https://www.youtube.com/watch?v=k1DJ7H5RK6E>

<https://www.youtube.com/watch?v=XGF9yVOOhMg>

<https://starylev.com.ua/news/liubov-yakymchuk-pro-viynu-virshi-mozhut-buty-lyshe-goli-yak-droty-bez-izolyaciyi>

<https://theukrainians.org/liubov-iakymchuk/>

<https://www.radiosvoboda.org/a/28676142.html>

<https://hromadske.ua/posts/usi-roki-nezalezhnosti-mi-jshli-u-pravilnomu-napryamku-publicist-mikola-ryabchuk>

A red poster for an event. On the left, there is a black and white photograph of a multi-story building under construction with a red staircase. The text on the poster is in white and black.

вівторок | 15 вересня | 19:00
Ужгород, ILKO Gallery
(вул. Кошицька, 28)

поезія наживо
з Любов'ю Якимчук,
авторкою книги

АБРИКОСИ ДОНБАСУ

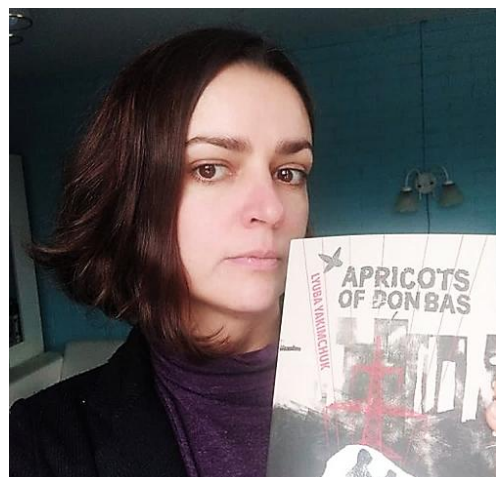
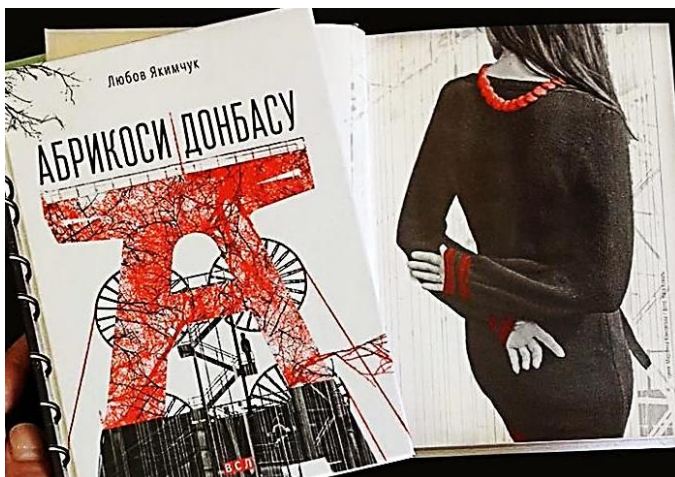
МОДЕРАТОР
Валентин Кузан

ВСЛ ILKO

The cover of the book 'Apricots of Donbas' by Lyubov Yachimchuk. It features a woman in a patterned dress standing against a white background. At the bottom, there are images of a McDonald's meal and a bottle of alcohol. The title is written in large, stylized letters on a torn paper effect.

Любов Якимчук

ЯК МОДА

спонсором: **FRONTERA** **UKO** **Державний Центр Митрополита**

19 липня | 18.00

СЕМЕНКО і дерева

Люба Якимчук
Анна Луцюк

Розмовляють: **Люба Якимчук і Анна Луцюк**
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

ЛІТКУР'ЄР.
 ОНЛАЙН-ЧИТАННЯ НА СТОРІНЦІ FACEBOOK.COM/LVIV.BOOKFORUM

ЛЮБОВ ЯКИМЧУК
 31 БЕРЕЗНЯ, 20:30

ОРГАНІЗАТОР:
book forum

АКТУАЛЬНО МОЛОДІСТЬ ПРОЛОГ стор. 6
 КРАЄЗНАВСТВО СКОРСЬКІ ЧИТАННЯ стор. 8
 СТОРИКИ ІСТОРІ БАНДУРИСТІ ШЕВЧЕНКИ стор. 10-11

cultus.media

КУЛЬТУРА І ЖИТТЯ
 №43 | 27 жовтня 2017 загальнодержавна українська газета ISSN 2519-4423

**ЛЮБОВ ЯКИМЧУК
 ПРО ПОЛІТИКУ
 І КУЛЬТУРУ**

ПІД ПОВКРОМ КТК

СТОР. 2-5